

Ο πατριάρχης Σερβίας και τα γεγονότα σε Ερζεγοβίνη κατά τον 17ο αι (DDr Αλέξιος Παναγόπουλος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Ο πατριάρχης Σερβίας ονόματι Παΐσιος (1614-1649), θέλησε να ακολουθήσει μια εντελώς διαφορετική εθναρχική πολιτική, από τους προκατόχους του. Είχε καταλάβει σε βάθος την φράγκικη πολιτική έναντι του πατριαρχείου Σερβίας, ότι με το δήθεν ενδιαφέρον τους οι Δυτικοί, δεν κάνουν τίποτα άλλο, παρά να βρίσκονται σε διαδικασίες πολιτικού παιχνιδιού, που πάντοτε θα είναι προς το ίδιο συμφέρον τους, με τελικό σκοπό, όχι στο να βοηθήσουν τους Ορθόδοξους κατοίκους της Νοτιοσλαβίας.

Γνώριζε καλά ότι η δύναμη και ο πόθος του λαού του για την ελευθερία δεν θα ήταν αρκετός από μόνος του, να βοηθήσει για την αποτίναξη του Τουρκικού ζυγού. Γνώριζε την λατινική πολιτική εις βάρος του λαού του[1], και τελικά αναζήτησε συμπαράσταση από την ομόδοξη και ομόθρησκη Ρωσία, επιπλέον στην εθνική συνείδηση στον λαό του, υπενθυμίζοντάς του την παλαιά του ιστορία και δόξα[2].

Γι' αυτό ο ίδιος ο πατριάρχης Παΐσιος γράφει τον Βίο και την Ακολουθία του αγίου Ούρος δηλ. του τελευταίου βασιλέα των Σέρβων, για να προβάλλει τα ιερά ηγεμονικά πρότυπα, προς μίμηση, έναντι των αιρετικών. Συγγράφει το Βίο του αγίου Στέφανου Στιλιάνοβιτς, διορθώνει, ανατυπώνει, εκκλησιαστικά βιβλία, ώστε να θυμίσει στις νέες γενιές τους δεσμούς της οικογένειας των Νεμάνια και του Ντουσάν, του Λάζαρου και του Μίλος, του Μάρκου και την μητέρα των Γιουγκοβίτσα, και την Ευφροσύνη. Είχε γίνει γνωστό στο λαό του το λογοτεχνικό, ποιητικό χάρισμα, του πατριάρχη Παΐσιου, το οποίο συνέδεσαν οι σχολιαστές του και με τα λαϊκά άσματα, συμβάλλοντας στην αναπέρωση του ηθικού και ψυχολογικού φρονήματος του υπόδουλου Ορθόδοξου Γένους του.

Την ίδια περίοδο της πατριαρχίας του, εμφανίζονται πνευματικοί δημιουργοί και ποιητές, εμπνευσμένοι από το παράδειγμά του, τονώνοντας το ηθικό του λαού, διαγράφουν μια περίοδο πνευματικής δημιουργίας και αναλαμπής, με μια μοντέρνα για την εποχή τους διάθεση και τάση, προς τα λαϊκά άσματα του λαού.

Χαρακτηριστικά τότε ο ρωμαιοκαθολικός Γάλλος πρόξενος στην ΑλεπουΛούϊ, ονόματι Ζεντοέν, γνωστός ως «Τούρκος», σημειώνει και ενημερώνει για τις κινήσεις των Σέρβων, τους φίλους του τους Τούρκους, στις αρχές του έτους 1624,

από το ίδιο το Βελιγράδι, ότι είχε καλά «ενημερωθεί για την σύναψη συμφωνίας μεταξύ Σέρβων και αρχηγετών της Δύσης, κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, και ότι μόλις δοθεί το σύνθημα, ολόκληρη η Σερβία και η Βοσνία θα πρέπει να εξεγερθεί».

Γράφει επίσης ο ίδιος, ότι αυτήν την κατάσταση εξυπηρετούν οι ορθόδοξοι «κάποιοι καλόγηροι, που περιοδεύουν κρυφά κηρύττοντας και εμψυχώνουν τον λαό. Ακόμα και στο σπίτι που εγώ κατοικώ (σημειώνει) υπάρχει κι ένας Ιησουίτης, που ήρθε πριν έξι μήνες, τα πάντα κρύβουν από εμένα, αλλά εγώ μαθαίνω πολλά, και γι' αυτό μπορώ να σας ενημερώνω, αν και ακόμα δεν έχω πληροφορηθεί σε ποιο σημείο θα συγκεντρωθούν αυτές οι στρατιωτικές δυνάμεις και από που θα έλθουν αυτές οι δυνάμεις»[3].

Οι Σέρβοι βρέθηκαν «προδομένοι από την φιλία των Δυτικών»[4], γράφει ο πατριάρχης Παΐσιος. Μάλιστα την εποχή όταν οι Τούρκοι κυρίευσαν την Βαγδάτη (1648), κάποιος μοναχός από την μονή Μιλέσεβα, σημειώνει, ότι τότε συνέπεσε ο μεγάλος διωγμός στην επαρχία τους, πολλοί θανατώθηκαν από τους μουσουλμάνους μαρτυρικά κι αυτό χάρη στην αδιαφορία των Φράγκων, όπως ο ιερομόναχος Γαβριήλ[5]. Επίσης, το 1642 ο Σουλτάνος Ιμβραήμ, αύξησε τόσο πολύ τους φόρους, όπως σημειώνει ένας άλλος καλόγηρος, έπεσε τέτοια πείνα και δυστυχία, που ικέτευαν ώστε ο Κύριος να του μειώσει τους χρόνους του[6].

Την εποχή εκείνη η παραθαλάσσια ζώνη του παλαιού Ιλλυρικού είχε χριστιανικό πληθυσμό τόσο από Έλληνες ήδη από την πολύ παλιά αρχαιότητα (δηλ. ήδη από τον 4^ο π.Χ. αι.), αλλά και αργότερα από τους πρωτοχριστιανικούς και βυζαντινούς χρόνους, μέχρι τον 7^ο αιώνα μιλούν άνετα τα ελληνικά. Όταν άρχισε να γίνεται η μίξη με τους Σλάβους που αργότερα γίνονται ορθόδοξοι αφού εμφανίστηκαν εκεί περί τον 7^ο αιώνα μ.Χ. Τότε οι Έλληνες ασχολούντο με το εμπόριο και το ναυτικό. Το Μαυροβούνι είχε μια αυτοτέλεια ήδη απ' εκείνα τα χρόνια, αφού με το θεοκρατικό του καθεστώς κατά τον 17^ο αιώνα κατάφερε να έχει τη δική του αυτονομία και το δικό του στρατό και το ναυτικό[7], ενώ βρισκόταν πάντα στο πλευρό της Βενετίας και την τροφοδοτούσε σε στρατιώτες στον πόλεμό της κατά των Οθωμανών.

Το έτος 1649, ο μοναχός Γαβριήλ από την μονή της Αγίας Τριάδος στην περιοχή Πλιέβαλι, σημειώνει ότι όταν οι Ενετοί κατανίκησαν και υποδούλωσαν τους Τούρκους και επέβαλαν τη δική τους επικυριαρχία, επέβαλαν «τας χείρας της βαρβαρότητας στον επιτόπιο πληθυσμό», επιβάλλοντας αναγκαστική μεγάλη φορολογία και τιμωρίες αυστηρές, με σκοπό την Φράκευση του λαού (σήμερα αυτό φαίνεται πλήρως αφού στην Δαλματία ζουν ελάχιστοι ορθόδοξοι και σχεδόν καθόλου έλληνες).

Τότε πολλοί αναγκάστηκαν να φύγουν σε ξένα μέρη, ώστε η γη να ερημωθεί, τόσο από ανθρώπους, όσο και από τους καρπούς της γης και τα γεννήματα των ζώων, τότε, πολλοί ζωντανοί θα ήθελαν να μην ζουν, σε τέτοια δυστυχία[8]. Περί το έτος 1651, ο ίδιος μοναχός ο Γαβριήλ σημειώνει χαρακτηριστικά ότι υπήρχε τέτοια πείνα και απόγνωση που όπως σχολιάζει ποτέ δεν βίωσαν τέτοια απόγνωση οι Εβραίοι στην Αίγυπτο ως σκλάβοι εργάτες των Φαραώ.

Το χρονικό αυτό διάστημα ο Αλή-πασάς Τσένγκιτς, είχε υπό την δικαιοδοσία του όλη την επαρχία της Ερζεγοβίνης. Είχε συγκεντρώσει στρατό απ' όλα τα τριγύρω μέρη, όπως από την Ιλλυρία και από την Αλβανία, από Κλημεντίνους, από Τρέμπινιε, από Διοκλεία, από Ζαχούμλιε, από Δαλματία, και από Κροατία, και παντού είχε γεμίσει με στρατό κάθε περιοχή της δικαιοδοσίας του. Όλοι αυτοί, ο στρατός του Τσέγκιντς, δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να καταδιώκουν και να αδικούν τον υπόδουλο ορθόδοξο χριστιανικό λαό της περιοχής.

Τα σπιτικά καταληστεύονταν, οι περιουσίες λεηλατούντο, κάθε άνθρωπος ήταν κυριευμένος από τον πανικό και την θλίψη, πιστοί και άπιστοι, εγκατέλειπαν τα σπίτια και τα χωριά τους και έφευγαν μακριά αποδημώντες και ξενιτεμένοι. Τότε τα μοναστήρια υπέμειναν μεγάλο δυσβάστακτο φόρο από 3-4 χιλιάδες γρόσια. Σημειώνοντας αυτά με θλίψη ο μοναχός Γαβριήλ, λέγει, ότι σαν τον Ιερεμία τον προφήτη θα ήθελε να πει: «ποιός θα μου βάλει στο κεφάλι μου νερό και στα μάτια μου δάκρυα για να κλάψω τις θυγατέρες Σιών».

[1]Πρβλ. "Latini su varalice stare", πρβλ. dr. Dusan Q. Kasic, Sveti Vasilije, 17.

[2]Πρβλ. "Nek' se znade da smo carevali". Πρβλ. άρθρο του συγγραφέα εφημ. Η Γνώμη, Πάτρα, 12/7/09.

[3]Samarcić, Beograd, 180.

[4]Stojanovic, Stari srpski zapisi, 5652, "mnoge nevoqe od onih koji su carevali".

[5]Stojanovic, Stari srpski zapisi, 1313, "nu`du i gowewe veliko".

[6]Stojanovic, Stari srpski zapisi, 6801 (1360), "bi velika tuga po dr`avnije jeto zemqi, Bog mu qeta umalio".

[7]Βλ. Stanojevic, Crna Gora, 26. Βλ. τοῦ ἰδίου, Crna Gora u doba Kandijskog, 1-2.

[8]Πρβλ. στόν Stojanovic, Stari srpski zapisi, 1436, “veliku bijedu”, “zaista su tada mnogi `ivi zavidjeli mrtvima”.